

Til Finansdepartementet

UAVHENGIG ATTESTASJONSUTTALELSE OM OVERHOLDELSE AV RETNINGSLINJER I FOLKETRYGDFONDET**Innledning**

I samsvar med oppdragsavtalen av 19. november 2007 er Ernst & Young engasjert til å avgi en uavhengig uttalelse om Folketrygdfondets overholdelse av bestemmelser gitt i lov om Folketrygdfondet samt forskrift, utfyllende retningslinjer og forvaltningsavtale fastsatt av Finansdepartementet.

Vårt mandat er ifølge oppdragsavtalen å avgi en uavhengig attestasjonsuttalelse knyttet til to områder:

1. Folketrygdfondets internkontrollsystem i bred forstand, herunder styrets rolle. Det forutsettes at internasjonale standarder som "Enterprise Risk Management – Integrated Framework" utviklet av "The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO)" og "Framework for Internal Control Systems in Banking Organisations" utgitt av "Basle Committee on Banking Supervision, BIS" og Kredittilsynets internkontrollforskrift nyttes som kriterier i evalueringen av fondets organisering og gjennomføring av internkontrollen.
2. Overholdelse av bestemmelser gitt i lov om Folketrygdfondet samt forskrift, utfyllende retningslinjer og forvaltningsavtale fastsatt av Finansdepartementet. Retningslinjene for fondet består av kvalitative og kvantitative bestemmelser. I vurderingen av om kvalitative bestemmelser er overholdt skal internasjonale standarder, som f.eks. "Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk" utarbeidet av "Basle Committee on Banking Supervision, BIS", og beste praksis legges til grunn. I vurdering av måling og styring av markeds- og kredittrisiko forutsettes at revisor dokumenterer metodikk og fullstendighet og vurderer disse forholdene i forhold til relevante internasjonale standarder og mot beste praksis på området.

Utført arbeid, sikkerhetsgrad og arbeidsform

Vi har som avtalt utført vårt arbeid i samsvar med SA 3000 - "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller begrenset revisjon av historisk økonomisk informasjon". Attestasjonsoppdrag er definert i ISAE 3000 som "et oppdrag der en praktiserende revisor gir uttrykk for en konklusjon som er ment å øke graden av tillit hos de tiltenkte brukerne som ikke er ansvarlig part vedrørende vurderingen av eller målingen av saksforholdet mot kriterier". Denne standarden krever at vi planlegger og gjennomfører kontrollhandlinger for å kunne avgi en uttalelse. Standarden skiller mellom attestasjonsoppdrag som skal gi høy sikkerhet og oppdrag som skal gi moderat sikkerhet. Hovedforskjellen mellom høy og moderat sikkerhetsgrad relaterer seg til omfanget av revisors innhenting av revisjonsbevis, typer revisjonsbevis og hvilke kontrollhandlinger revisor gjennomfører. Omfanget og typen av revisjonsbevis på et oppdrag med moderat sikkerhet er begrenset i forhold til et attestasjonsoppdrag med høy sikkerhet.

Både attestasjonsoppdrag som skal gi høy sikkerhet og attestasjonsoppdrag som skal gi moderat sikkerhet krever at revisor opparbeider en god forståelse av virksomheten og selskapets prosesser. Ved valg av moderat sikkerhet er det imidlertid mindre krav til detaljtesting av underlagsdokumentasjon, herunder omfanget av kontrolltesting og innhenting av bevis fra eksterne kilder. Omfanget av revisors egen verifikasjon og testing er mindre enn i en ordinær finansiell revisjon og i et attestasjonsoppdrag med høy sikkerhet. Denne tilnærmingen er best egnet til å identifisere utilsiktede feil. Muligheten til å oppdage bevisste/tilsiktete feil vil være mer begrenset ved moderat sikkerhetsgrad. En attestasjonsuttalelse med moderat sikkerhet gir derfor en mindre grad av sikkerhet enn en uttalelse med høy sikkerhet.

Attestasjonsoppdraget for 2010 er etter avtale med oppdragsgiver avgitt med moderat sikkerhet for at det ikke foreligger vesentlige feil eller mangler knyttet til Folketrygdfondets overholdelse av lov om Folketrygdfondet, forskrift, utfyllende retningslinjer og forvaltningsavtale.

Moderat sikkerhet innebærer at vårt arbeid i hovedsak er begrenset til følgende revisjonshandlinger:

- Forespørsler til administrasjonen i Folketrygdfondet
- Gjennomgang av foretakets dokumentasjon over hvilke kontrolltiltak som er etablert med henvisning til retningslinjer og prosedyrer, fullmakter og arbeidsbeskrivelser på et overordnet nivå
- Vurdering av om det foreligger ajourholdt dokumentasjon av Folketrygdfondets egevaluering av overholdelse av lover, forskrifter, retningslinjer og avtaler
- Vurdering av dokumentasjonen av at gjennomgangen er gjennomført på en forsvarlig måte
- Gjennomgang av foretakets egenvurderinger og andre rapporter utarbeidet av og for Folketrygdfondet som forelegges ledelsen, styret og Finansdepartementet

Metodikk

Mandatet er todelt, hvor hver oppdragsdel har forskjellig formål og bakgrunn. I vurderingen av organiseringen av Folketrygdfondets internkontroll i bred forstand, i punkt 1 i mandatet, og overholdelse av de kvalitative bestemmelser om krav til beste internasjonale praksis på en rekke risikoområder, i punkt 2 i mandatet, samt mot de kvalitative delene av lov, retningslinjer og forvaltningsavtale gjøres det henvisninger til anerkjente internasjonale referanseverk som kan brukes som målekriterier i vurderingen. De nevnte rammeverkene representerer alle anerkjente rammeverk og er relevante målekriterier for Folketrygdfondets overholdelse av de kvalitative bestemmelser. De er imidlertid enten teoretiske rammeverk eller publikasjoner som dekker

enkeltområder innenfor risikostyring og internkontroll. For å sikre en helhetlig vurdering av Folketrygdfondets risikostyring og internkontroll i bred forstand har vi funnet det formålstjenlig å anvende Ernst & Youngs rammeverk for vurdering av risikostyring og intern kontroll. Ernst & Youngs rammeverk er basert på COSO og vår erfaring med ledende praksis og anerkjente referanseverk for internkontroll innenfor finansnæringen. Rammeverket favner bredere enn - men inkluderer også - de internasjonale standarder som fremkommer av vårt mandat. Vi mener at bruk av dette rammeverket er adekvat for det i internasjonal sammenheng begrensede omfanget av virksomhet som Folketrygdfondet representerer.

Vårt rammeverk representerer et helhetlig rammeverk for vurdering av risikostyring og intern kontroll innenfor Folketrygdfondets viktigste risikoområder. Vi har identifisert disse risikoområdene til å være overordnede styringsprinsipper (governance), markedsrisiko, kreditt- og motpartsrisiko og operasjonell risiko. I vår tilnærming til disse risikoområdene har vi basert oss på en vurdering av seks fundamentale komponenter av risiko. Disse komponentene fremgår av figuren nedenfor:

For selskapets overordnede risikostyring og internkontroll, samt de enkelte risikokomponentene markedsrisiko, kreditt- og motpartsrisiko og operasjonell risiko har vi diskutert med ledelsen hvorvidt det er etablert:

1. Overordnede styringsprinsipper som etablerer klare roller og ansvar, klare mandater og setter krav til rapportering
2. Prosesser for identifisering, vurdering og måling og overvåkning av at risiko er hensiktsmessig håndtert
3. Tilfredsstillende teknologi og verktøy
4. Prosesser for rapportering av risiko og ledelsesinformasjon

Vi har i denne sammenheng også gjennomgått Folketrygdfondets egenvurdering av deres etterlevelse av "Framework for Internal Control Systems in Banking Organisations" og "Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk", begge utgitt av BIS. Vi har dessuten gjennomgått interntrevisorer KPMG sine rapporter "P-1 Utkontaktering", "P-2 Markedsrisiko", og "P-3 Tilgangskontroller" og "P-4 Effektiv risikostyring".

Tilnærming og målekriterier er vurdert i lys av virksomhetens kompleksitet og egenart.

Oppdraget dekker ikke vurdering av om risikoene som Folketrygdfondet har identifisert, er fullstendige og dekkende for Folketrygdfondets virksomhet, eller godheten i de kontrolltiltak som er etablert.

Overordnede styringsprinsipper (governance) for helhetlig risikostyring og intern kontroll

Det er et grunnleggende prinsipp i kapitalforvaltingsorganisasjoner at det skal være et klart organisatorisk skille mellom enheter som tar risikoposisjoner, enheter som gjennomfører transaksjoner og enheter som overvåker risikotakingen og gjennomføringen av transaksjonene. Folketrygdfondets rammeverk for risikostyring og internkontroll er beskrevet i "Internkontroll – evaluering, og drøfting av revisjon og retningslinjer", datert 1.12.2010. Førstelinjekontrollen er etablert og definert ved de kontrollaktiviteter som gjennomføres av rente- og aksjeavdelingen som innenfor delegerede fullmakter er ansvarlig for utførelse av forvaltningen. Førstelinjekontrollen er ansvarlig for å registrere alle transaksjoner i porteføljesystemet og for at tildelte investeringsmandater ikke overskrides.

Andrelinjekontrollen utføres i form av at avdeling for Forvaltningstøtte og avdeling for Forretningsstøtte og kontroll (FSK) forestår overvåking av førstelinjekontrollen. Forvaltningsstøtte har ansvar for overvåking av rammer og fullmakter herunder verdivurdering, avkastningsmåling, risikohåndtering og resultatrapportering. Forretningsstøtte og kontroll er en stabsfunksjon som er ansvarlig for å tilrettelegge for god risikostyring og internkontroll, herunder prosesser for helhetlig risikostyring og rutine revisjoner. Avdelingen forestår rapportering av compliance, risikoanalyse og operasjonell risiko til styret. Begge avdelingene er uavhengige av de avdelingene som gjennomfører investeringsbeslutninger.

Tredjelinjekontrollen ivaretas av internrevisor. Internrevisor skal uavhengig av administrasjonen foreta systematiske risikovurderinger og undersøkelser av internkontrollen for å sikre at den virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Internrevisor rapporterer til styret i Folketrygdfondet. Det er styret som, basert på internrevisors risikoanalyse, fastsetter internrevisors årlige revisjonsplan. Internrevisjonsfunksjonen er utkontraktert. Dette styrker internrevisjonens uavhengighet og kompetanse.

De tre forsvarslinjene overvåkes av en rekke styrende organer. For Folketrygdfondet er fire styrende organer relevante for dets risikostyring og internkontroll: 1) Stortinget, 2) Finansdepartementet, 3) Folketrygdfondets styre med dets underutvalg (Revisjonsutvalg ble opprettet med effekt fra 01.01.2011) og 4) Folketrygdfondets ledergruppe. Finansdepartementet er gjenstand for forvaltningsrevisjon fra Riksrevisjonen, jf. lov om Riksrevisjonen § 9 tredje ledd. Riksrevisjonen reviderer også posten SPN i statsregnskapet, jf. lov om Riksrevisjonen § 9 første ledd.

Finansdepartementet har i lover, forskrifter og utfyllende retningslinjer fastsatt retningslinjer for forvaltningen og risikostyring og internkontrollen i Folketrygdfondet. Styret i Folketrygdfondet har definert ytterligere retningslinjer i form av styrende dokumenter og stillingsinstruks for administrerende direktør. Administrerende direktør i Folketrygdfondet har igjen fastsatt stillingsinstruks for de som rapporterer til henne, og fullmakter for lederne av aksje- og renteforvaltningen.

Folketrygdfondets styre og ledergruppes roller og ansvar for risikostyring og internkontroll er definert i "Retningslinjer for helhetlig risikostyring og operasjonell risikostyring". Ytterligere retningslinjer i Folketrygdfondet fremgår av følgende styrende dokumenter:

- Styreinstruks for Folketrygdfondets styre
- Retningslinjer for måling og styring av markedsrisiko Statens pensjonsfond Norge
- Retningslinjer for måling og styring av markedsrisiko Statens obligasjonsfond
- Retningslinjer for måling og styring av valutakursrisiko Statens pensjonsfond Norge
- Retningslinjer for måling og styring av valutakursrisiko Statens obligasjonsfond
- Retningslinjer for måling og styring av kredittrisiko Statens pensjonsfond Norge
- Retningslinjer for måling og styring av kredittrisiko Statens obligasjonsfond
- Retningslinjer for måling og styring av motpartsrisiko Statens pensjonsfond Norge
- Retningslinjer for måling og styring av motpartsrisiko Statens obligasjonsfond
- Retningslinjer for godkjenning av nye instrumenter, markeder og valutaer
- Prinsipper for prising og avkastningsmåling for porteføljer forvaltet av Folketrygdfondet
- Retningslinjer for fastsettelse av maksimalt erverv av volumene av nye låneopptak for Statens obligasjonsfond
- Ramme for utlån av aksjer

Finansdepartementet har etablert overordnede rammer og mål for markedsrisiko, herunder valutarisiko, kredittrisiko og motpartsrisiko. Folketrygdfondets styre har etablert rammer for operasjonell risiko. Rammeutnyttelse måles, overvåkes og rapporteres av Forvaltningsstøtte. Det er etablert klare eskaleringsrutiner for brudd på investeringsmandater eller fullmakter.

Finansdepartementet har etablert detaljerte rapporteringskrav i de utfyllende retningslinjer og Folketrygdfondet rapporterer til Finansdepartementet på kvartalsvis basis. Det avholdes kvartalsvise møter mellom Finansdepartementet og Folketrygdfondet. Administrasjonen i Folketrygdfondet rapporterer til styret i forkant av hvert styremøte.

Folketrygdfondets styrende dokumenter gjennomgås, vurderes og godkjennes av Folketrygdfondets styre på minimum årlig basis. Det foretas årlige egnevalueringer av intern kontroll, markedsrisiko, valutakursrisiko, kreditt- og motpartsrisiko og operasjonell risiko.

Markedsrisiko

Risikotoleransen for forvaltningen av Statens pensjonsfond er formelt fastsatt i Forskrift 7. november 2007 nr. 1228 om forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge § 5 som sier at den forventede forskjellen i avkastning mellom den faktiske porteføljen og referanseporteføljen målt ved forventet relativ volatilitet på annualisert basis, maksimalt skal være 3 prosentpoeng. Risikotoleransen for forvaltningen av Statens obligasjonsfond er fastsatt i Forskrift 18. mars 2009 nr. 327 om forvaltningen av Statens obligasjonsfond. Det er i forskrift også satt begrensninger til i investeringsuniverset for begge fond. Finansdepartementet har i utfyllende retningslinjer definert krav og prinsipper for identifisering, måling og rapportering av markedsrisiko. I tillegg har Folketrygdfondet definert følgende styrende dokumenter for markedsrisiko:

- Retningslinjer for måling og styring av markedsrisiko Statens obligasjonsfond
- Retningslinjer for måling og styring av markedsrisiko Statens pensjonsfond Norge
- Retningslinjer for måling og styring av valutakursrisiko Statens pensjonsfond Norge
- Retningslinjer for måling og styring av valutakursrisiko Statens obligasjonsfond

➤ Ramme for utlån av aksjer

Overvåkning og rapportering av markedsrisiko forestås av Forvaltningsstøtte. Denne prosessen har god systemstøtte, er relativt detaljert med beskrivelser av risiko og avkastning ned på delporteføljer. Rapporteringen er preget av tett lederoppfølging på alle nivåer.

Det forestås daglig rapportering og overvåkning av markedsrisiko og rammeutnyttelse, herunder resultater. Det foretas ukentlig rapportering til Investeringskomiteen / Folketrygdfondets ledelse. Det gjøres forøvrig en relativt omfattende rapportering av markedsrisiko til ledelsen. Styret mottar rapportering i forkant av hvert styremøte. Finansdepartementet mottar rapportering i henhold til krav i utfyllende retningslinjer.

Forvaltningsstøtte foreslår scenarioer for stresstester, mens Investeringskomiteen godkjenner valg av scenarioer. Stresstester gjennomføres av Forvaltningsstøtte og resultatene av disse testene rapporteres til Investeringskomiteen. I Investeringskomiteen vurderes om scenarioer som kan medføre betydelig mindreavkastning og som trolig ikke fanges tilstrekkelig opp av måltallet relativ volatilitet medfører behov for supplerende rammer i forvaltningen. Krav til stresstester er etablert i utfyllende retningslinjer og stresstestene rapporteres til departementet kvartalsvis. 22.12.2010 vedtok administrerende direktør interne retningslinjer for stresstesting i Folketrygdfondet med effekt fra 1.1.2011. Disse retningslinjer omfatter i tillegg til markedsrisiko også kreditt- og motpartsrisiko. Retningslinjene tar utgangspunkt i retningslinjer nedfelt av Bank for International Settlements (BIS) og Den europeiske banktilsynskomiteens (CEBS) i hhv. "Principles for sound stress testing practices and supervision"; Bank for International Settlements, May 2009" og "CEBS Guidelines on Stress Testing (GL32)" i den grad disse er relevante for FTF som kapitalforvalter.

Det er etablert prinsipper for verdivurdering og avkastningsmåling. Folketrygdfondets metode for avkastningsmåling er i tråd med Global Investment Performance Standards (GIPS). Det er i de utfyllende retningslinjer satt krav til at validering eller såkalt backtesting av risikoprediksjonen for absolutt og relativ risiko skal gjennomføres minst en gang pr. måned. Denne valideringen rapporteres til Investeringskomiteen på månedlig basis og til departementet kvartalsvis.

Kreditt- og motpartsrisiko

Folketrygdfondets rammeverk for måling og styring av kreditt- og motpartsrisiko er satt opp med utgangspunkt i de utfyllende retningslinjer fastsatt av Finansdepartementet. Rammeverket bygger på kreditt-rating fra eksterne og interne kilder og er beskrevet i følgende styrende dokumenter:

- Retningslinjer for måling og styring av kredittisiko Statens pensjonsfond Norge
- Retningslinjer for måling og styring av kredittisiko Statens obligasjonsfond
- Retningslinjer for måling og styring av motpartsrisiko Statens pensjonsfond Norge
- Retningslinjer for måling og styring av motpartsrisiko Statens obligasjonsfond

Det er etablert krav til minimum kredittvurdering og eksponeringsrammer for verdipapirutstedere og handelsmotparter. Motparter for usikrede innskudd, ikke-børsnoterte derivathandler og andre typer kontrakter som påfører Folketrygdfondet motpartsrisiko, skal ha en langsiktig kredittvurdering på minimum A-/A3/A- fra minst ett av de tre byråene Fitch, Moody's eller Standard & Poor's.

Utviklingen i utstederes og motparters kreditt-rating overvåkes og eksponeringsrammen for utstedere oppdateres ukentlig. I beregning av kreditt-rammer på utstedere og motparter har Folketrygdfondet etablert bransjeavhengige tapsforventninger (for 3 ulike bransjer).

De styrende dokumentene på området inkluderer også krav til rapportering av kreditt- og motpartsrisiko.

Det foretas også kvartalsvise stresstester for kreditt- og motpartsrisiko etter de samme styringsprinsipper som nevnt i avsnittet om markedsrisiko over.

Det er også satt interne krav til at undertegnede standardkontrakter må foreligge med alle motparter før transaksjoner kan gjennomføres. For avtale om valutahandler og ikke-børsnoterte derivater er det etablert ISDA-avtaler med motpartene, mens det for verdipapirutlån er etablert GMSLA-avtaler med motpartene.

Folketrygdfondet startet opp igjen med verdipapirutlån i andre del av 2010. For å redusere motpartsrisikoen for verdipapirutlån har også Folketrygdfondet etablert krav til sikkerhetsstillelse fra motparter. Kun kontanter og verdipapirer aksepteres som sikkerhetsstillelse. Administrerende direktør har vedtatt rammer for utlån av enkeltaksjer og rammer for plassering av sikkerhetsstillelse.

Overvåkning og rapportering av kreditt- og motpartsrisiko forestås løpende av Forvaltningsstøtte som en del av compliance-overvåkingen. Denne prosessen har relativt god systemstøtte og er relativt detaljert.

Operasjonell risiko

Retningslinjer for styring og håndtering av operasjonell risiko fremgår av "Retningslinjer for helhetlig risikostyring og operasjonell risikostyring". Retningslinjene er basert på prinsippene i publikasjonen "Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk" utgitt av BIS, og administrasjonens vurdering av hva som representerer beste praksis. Operasjonell risiko er definert og klassifisert i tapshendelseskategorier. Folketrygdfondet har etablert en risikoramme basert på summen av sannsynlighet og konsekvens. Skala for risikotoleranse er satt med utgangspunkt i hvor sannsynlig det er at en operasjonell hendelse inntreffer og konsekvensen for selskapet målt i omdømmerisiko eller økonomisk risiko. I løpet av høsten 2010 ble skalaen for økonomisk risiko revurdert som følge av selskapets målsetting om meravkastning over tid på 40 basispunkter, jfr. plan for aktiv forvaltning.

Avdelingslederne er ansvarlige for identifisering, vurdering og rapportering av operasjonell risiko innenfor sine prosesser. Alle hendelser skal rapporteres og registreres av linjelederne i et hendelsesregister. I 2010 ble det registrert 49 hendelser i databasen mot 8 hendelser i perioden 30.06.2009-31.12.2009. Hendelsesdatabasen gjennomgås i risikokomiteen og i ledermøtet kvartalsvis. På basis av denne gjennomgangen lages en årlig oppsummerende rapport til styret.

Prosesen rundt identifisering, håndtering og styring av operasjonell risiko ledes og fasiliteres av avdeling for Forretningsstøtte og kontroll. Resultatene fra "bottom up" risikovurderingene i de respektive avdelingene forelegges og vurderes av Risikokomiteen. Det utarbeides så rapporter på operasjonell risiko til styret og det utarbeides i henhold til utfyllende retningslinjer også kvartalsvise rapporter på operasjonell risiko til Finansdepartementet.

Ettersom enkeltprosesser er utkontraktert til tredjeparter gjennomfører Forvaltningsstøtte blant annet også kvartalsvise møter med JP Morgan, Folketrygdfondets depotbank. Folketrygdfondet mottar også uavhengige tredjepartsbekreftelser, såkalte SAS 70 rapporter, om internkontrollen i depotbanken JP Morgan.

I "Retningslinjer for godkjenning av nye instrumenter, markeder og valutaer" har selskapet etablert retningslinjer og prosedyrer for godkjenning av nye instrumenter, etc. for å sikre at disse blir underlagt en forsvarlig håndtering i alle systemer og underlagt adekvate kontrollrutiner. Disse retningslinjene bidrar til å sikre en tverrfaglig vurdering og godkjenning av eventuelle nye investeringsaktiviteter. Prosessen setter blant annet krav til beskrivelse av instrumentets / markedets egenart, prosessen fra investeringsbeslutning via måling og styring av risiko, verdivurdering og avkastningsmåling til regnskapsføring, behov for endring i IT-systemer, roller og ansvar. Retningslinjene for denne prosessen er fastsatt av styret og eventuelle forslag til endringer behandles av Risikokomiteen.

Folketrygdfondet har også definert retningslinjer og prosedyrer for vurdering av nye IT-systemer og for vurdering av utkontraktering av prosesser.

Folketrygdfondet har de siste år arbeidet løpende med forbedringer av kontrolldesignet. De viktigste forretnings- og støtteprosessene har blitt kartlagt og beskrevet, og det er identifisert og definert nøkkelkontroller i disse prosessene. Forretningsstøtte og kontroll har i løpet av 2010 gjennomført testing av etterlevelsen av nøkkelkontrollene. Dette er en positiv utvikling. I tillegg er det foretatt en systematisk gjennomgang og revisjon av selskapets rutiner.

Overholdelse av retningslinjer

Det juridiske rammeverket for Folketrygdfondet og forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge og Statens obligasjonsfond er gitt gjennom følgende lover, forskrifter, vedtekter, retningslinjer og avtaler:

- Lov av 29. juni 2007 nr. 44 om Folketrygdfondet
- Lov av 21. desember 2005 nr. 123 om Statens pensjonsfond
- Lov av 6. mars 2009 nr. 13 om Statens obligasjonsfond
- Vedtekter for særlovselskapet Folketrygdfondet
- Forskrift 7. november 2007 nr. 1228 om forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge
- Forskrift 18. mars 2009 nr. 327 om forvaltningen av Statens obligasjonsfond
- Forskrift 10. november 2008 nr. 1264 om årsregnskap m.m for Folketrygdfondet inkludert Statens pensjonsfond – Norge
- Retningslinjer for forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge
- Forvaltningsavtale mellom Finansdepartementet og Folketrygdfondet

I forbindelse med overgang til det nye forvaltningsmandatet for Folketrygdfondet som trådte i kraft 1.1.2011 har Finansdepartementet vedtatt at den tidligere forvaltningsavtalens krav om rapportering til Finansdepartementet gitt i vedlegg 1 ikke kommer til anvendelse for 4. kvartal 2010 eller året 2010.

Vi har på stikkprøvebasis kontrollert den faktiske etterlevelse av lover, forskrifter, utfyllende retningslinjer og forvaltningsavtale. Dette innebærer at vi har:

- For de ovennevnte bestemmelser gjennomgått foretakets dokumentasjon over hvilke kontrolltiltak som er etablert med henvisning til instruksjer, fullmakter og arbeidsbeskrivelser
- Vurdert om det foreligger ajourholdt dokumentasjon av Folketrygdfondets gjennomgang av overholdelse av lover, forskrifter, retningslinjer og avtaler
- Vurdert dokumentasjonen av at gjennomgangen er gjennomført på en forsvarlig måte
- Gjennomgått foretakets sammendrag med konklusjoner som forelegges styret, samt vurdert overvåkingen og rapporteringen av eventuelle brudd

Nytt forvaltningsmandat fra og med 1.1.2011

Finansdepartementet har etablert en ny styringsstruktur og et nytt forvaltningsmandat for Folketrygdfondet. Det nye mandatet samler dagens regulering og vil erstatte forskrift 7. november 2007 nr. 1228 om forvaltningen av Statens Pensjonsfond Norge, utfyllende retningslinjer og forvaltningsavtale. Det nye mandatet er mer prinsippbasert og mindre detaljert enn det forrige mandatet, og legger vekt på en klar arbeidsdeling mellom Finansdepartementet som eier og Folketrygdfondet som operativ forvalter. Det nye mandatet endrer ikke forvaltningsstrategien, men inneholder samtidig en rekke bestemmelser vedrørende strategisk plan, supplerende risikorammer og rapportering som er nye. Det er videre satt krav til at alle prinsipper, retningslinjer og rammer fastsatt av styret skal offentliggjøres.

I forbindelse med omlegging til nytt mandat vil det være behov for å gjennomgå og oppdatere eksisterende retningslinjer og prosedyrer (styrende dokumenter). Folketrygdfondet har derfor iverksatt tiltak for å oppdatere de styrende dokumentene i virksomheten.

Konklusjon

Del 1) Folketrygdfondets internkontrollsystem i bred forstand

Vi har ved vår gjennomgang ikke fått kjennskap til forhold som gir oss grunn til å anta at Folketrygdfondets internkontrollsystem ikke i det alt vesentligste er i samsvar med internasjonalt anbefalt praksis referert blant annet i "Enterprise Risk Management – Integrated Framework" utgitt av COSO, "Framework for Internal Control Systems in Banking Organisations" utgitt av BIS, Finanstilsynets internkontrollforskrift, "Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk" utgitt av BIS og "Guidance for Assessing Banks' Financial Instrument Fair Value Practices".

Beste internasjonale praksis er i løpende utvikling. Folketrygdfondet bør videreutvikle sin egen metodikk for risikostyring og intern kontroll i tråd med utviklingen i denne praksis. Spesielt avdekket den globale finanskrisen at håndteringen av kreditt- og motpartsrisiko har blitt en stadig større utfordring for alle kapitalforvaltere. Dette innebærer at en må etablere prosesser som skal identifisere ledende praksis internasjonalt i alle deler av organisasjonen og strekke seg mot dette. Vi vil i denne forbindelse fremheve følgende observasjoner:

- Ettersom virksomheten har økt i størrelse og driftsformen har blitt mer komplisert, har også kravene til god virksomhetsstyring i form av planlegging og løpende rapportering av status i forhold til mål og arbeidsplaner blitt mer krevende. Folketrygdfondet har på denne bakgrunn iverksatt tiltak for å videreutvikle virksomhetsstyringen, herunder å videreutvikle målsettingene som settes på lavere nivåer i organisasjonen slik at disse støtter opp under de overordnede målsettingene.

- Det utarbeides flere rapporter på markedsrisiko, kreditt- og motpartsrisiko. Mer utfyllende kvalitative kommentarer og analyser vil kunne bidra til å gi ledelsen og styret en bedre forståelse for og innsikt i resultatet av forvaltningen og porteføljens underliggende risiko. Ulike sensitivitetsanalyser kan her være formålstjenlig. På aksjesiden kan det være relevant å diskutere bidrag fra seleksjon, allokering og valuta. Relevante rapporteringspunkter for aksjer kan være kjente prestasjonsmål som "Information Ratio", "Beta", osv. På obligasjonssiden kan relevante rapporteringspunkter være forventet tap, maksimal forventet tapsrisiko, konsentrasjonsrisiko, durasjonsrisiko og kredittvarighet. Generelt bør også rammeutnyttelse over tid illustreres for tildelte rammer.
- I henhold til internkontrollforskriften skal en helhetlig vurdering av risikoer og tilhørende kontrolltiltak gjennomføres minst én gang årlig. På denne bakgrunn vil vi anbefale at styret forelegges et større utvalg av risikomatriksen for dets gjennomgang og prioritering enn det man gjør idag.
- Folketrygdfondet startet opp igjen med verdipapirutlån i 2010 og har i den forbindelse inngått avtaler med banker for utlån av verdipapirer. Retningslinjene for verdipapirutlån og sikkerhetsstillelse er beskrevet i flere ulike dokumenter og vi anbefaler at disse retningslinjene samles.

Del 2) Overholdelse av bestemmelser

Vi har ved vår gjennomgang ikke fått kjennskap til forhold som gir oss grunn til å anta at det er vesentlige brudd på bestemmelser gitt i lov om Folketrygdfondet samt forskrift, utfyllende retningslinjer og forvaltningsavtale fastsatt av Finansdepartementet.

Oslo, 10. mars 2011
ERNST & YOUNG AS

Eirik Tandrevold
statsautorisert revisor